

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MCCCCXLVII. ad annum MDXXVII.

Parisiis, 1644

Sessio VI. & prima tempore sanctissimi domini nostri, domini Leonis papae
decimi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15644

ANNO
CHRISTI
1553.

in Christo pater & dominus noster, dominus Leo diuina prouidentia papa decimus diademate pontificali coronatus solenniter cum maximis mirificisque triumphis, honestate, reuerentia & honore decentibus, per reuerendissimos in Christo patres & dominos, dominos sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinales, patriarchas, archiepiscopos, episcopos, abbates, cum albis mitris atque pluuiialibus ornatos, nec non perplures illustres duces & barones, nobilesque Romanos, atque ceterarum nationum homines, de dicta basilica sancti Petri ad basilicam sancti Ioannis Lateranensis, pro nonnullis ceremoniis ibidem faciendis, laudabiliter associatus exitit.

S E S S I O VI.

& prima tempore sanctissimi domini nostri, domini Leonis papæ decimi.

IN nomine Domini nostri Iesu Christi. Amen. Anno a natiuitate eiusdem millesimo quingentesimo decimotertio, indictione prima, die vero Mercurii vigesima septima mensis Aprilis, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri, domini Leonis diuina prouidentia papæ decimi anno primo, sacra & vniuersali Synodo in basilica Lateranensi congregata, fuit celebrata sexta sessio, præsidente præfato sanctissimo domino nostro. Et fuerunt præsentibus infra scripti reuerendissimi domini cardinales, patriarchæ & archiepiscopi, ac reuerendi patres domini episcopi, abbates & oratores principum, illustres domini & alii quamplures doctores & magistri & equites ac nobiles, in primis reuerendissimi domini

Episcopi cardinales.

Reuerendissimus dominus Raphael Ostiensis.
Reuerendissimus dominus Dominicus Portuensis.
Reuerendissimus dominus Iacobus Albanensis.
Reuerendissimus dominus Marcus Prænestinus.
Reuerendissimus dominus Franciscus Sabinensis.

Presbyteri cardinales.

Reuerendissimus dominus Thomas tituli sancti Martini in montibus, Strigoniensis.
Reuerendissimus dominus Franciscus tituli sanctorum Ioannis & Pauli.

Reuerendissimus dominus Nicolaus tituli sanctæ Priscæ, de Flisco.

Reuerendissimus dominus Hadrianus tituli sancti Chryfogoni.

Reuerendissimus dominus Robertus tituli sanctæ Anastasiæ, Nannentensis.

Reuerendissimus dominus Leonardus tituli sanctæ Sufannæ, Agennensis.

Reuerendissimus dominus Carolus tituli sanctæ Cæciliæ.

Reuerendissimus dominus Antonius tituli sancti Vitalis, Sipontinus.

Reuerendissimus dominus Matthæus tituli sanctæ Potentianæ.

Reuerendissimus dominus Petrus tituli sancti Eusebii, Anconitanus.

Reuerendissimus dominus Achilles tituli sancti Sixti, Bononiensis.

Reuerendissimus dominus Bandinellus tituli sanctæ Sabinæ, de Saulis.

Diaconi cardinales.

Reuerendissimus dominus Alexander sancti Eustachii, Farnesius.

Reuerendissimus dominus Ludouicus sanctæ Mariæ in Cosmedin, de Aragonia.

Reuerendissimus dominus Marcus sanctæ Mariæ in Porticu, de Corneliis.

Reuerendissimus dominus Sigismundus sanctæ Mariæ Nouæ.

Reuerendissimus dominus Alphonfus sancti Theodori.

Patriarcha & assistentes pape.

Reuerendus pater dominus Cæsar Alexandrinus.

Reuerendus pater dominus Alphonfus Antiochenus.

Reuerendus pater dominus Franciscus Confanus.

Reuerendus pater dominus Ioannes Vincentius Senensis.

Reuerendus pater dominus Robertus Rheginus.

Reuerendus pater dominus Federicus Salernitanus.

Reuerendus pater dominus Gabriel Dyrrachiensis.

Reuerendus pater dominus Ioannes Baptista Cauallicensis.

Reuerendus pater dominus Scaramuza Cumanus.

Reuerendus pater dominus Pompeius Reatinus.

Reuerendus pater dominus Ioannes Franciscus Taurinensis.

Reuerendus pater dominus Bernardus Taruisinus episcopus & gubernator Urbis.

Reuerendus pater dominus Hercules episcopus Augustensis, orator Sabaudia.

Reuerendus pater dominus Bertrandus episcopus Adrienfis & orator ducis Ferraria.

Archiepiscopi.

Reuerendus pater dominus Stephanus Patracensis.

Reuc-

ANNO
CHRISTI
1513.

Reuerendus pater dominus Iulius Corinthienfis.
Reuerendus pater dominus Aldronandinus Nicofienfis.
Reuerendus pater dominus Bernardus Spalatenfis.
Reuerendus pater dominus Vincentius Neapolitanus.
Reuerendus pater dominus Ieremias Tranenfis.
Reuerendus pater dominus Antonius Auinionenfis.
Reuerendus pater dominus Rainaldus Ragufinus.
Reuerendus pater dominus Andreas Monembafienfis.
Reuerendus pater dominus Petrus Arborenfis.
Reuerendus pater dominus Gifbertus Surrentinus.
Reuerendus pater dominus Georgius Nazarenus.
Reuerendus pater dominus Iulius Florentinus.

Epifcopi.

Reuerendus pater dominus Iacobus Potentinus.
Reuerendus pater dominus Genocius Troianus.
Reuerendus pater dominus Simon Ariminenfis.
Reuerendus pater dominus Iacobus Paphenfis.
Reuerendus pater dominus Albertus Valuenfis.
Reuerendus pater dominus Ioannes Baptifta Marianenfis.
Reuerendus pater dominus Bartholomæus Iuftinopolitanus.
Reuerendus pater dominus Aloyfius Interamnenfis.
Reuerendus pater dominus Ioannes Aquilanus.
Reuerendus pater dominus Ioannes Petrus Theatinus.
Reuerendus pater dominus Iacobus ciuitatis Ducalis.
Reuerendus pater dominus Marinus Cenetenfis.
Reuerendus pater dominus Iacobus Faentinus.
Reuerendus pater dominus Hieronymus Buduenfis.
Reuerendus pater dominus Dominicus Lucerinus.
Reuerendus pater dominus Ioannes Sibinicenfis.
Reuerendus pater dominus Alexius Melfitanus.
Reuerendus pater dominus Francifcus Spoletanus.
Reuerendus pater dominus Andreas Miletenfis.
Reuerendus pater dominus Ioannes Dominicus Terdonenfis.
Reuerendus pater dominus Francifcus Sueflanus.
Reuerendus pater dominus Petrus Vrgellenfis.
Reuerendus pater dominus Hugo Rhegienfis.
Reuerendus pater dominus Galefius Bellunenfis.
Reuerendus pater dominus Ioannes Antonius Calenenfis.
Reuerendus pater dominus Alexander Alexandrinus.
Reuerendus pater dominus Iulianus Agrigentinus.
Reuerendus pater dominus Bernardinus Policaftrenfis.
Reuerendus pater dominus Iofue Efculanus.
Reuerendus pater dominus Marius Vrgentinus.
Reuerendus pater dominus Petrus Narnienfis.
Reuerendus pater dominus Ioannes Francifcus Spigacenfis.
Reuerendus pater dominus Andreas Literenfis.

Concil. Tom. 34.

Kk

Reuerendus pater dominus Simon Modrusiensis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Franciscus * Auellinenfis.
 Reuerendus pater dominus Hieronymus Ilcinenfis.
 Reuerendus pater dominus Conradus Astunenfis.
 Reuerendus pater dominus Scabonius Imolenfis.
 Reuerendus pater dominus Iulianus Vulterranus.
 Reuerendus pater dominus Hugolinus Licinenfis.
 Reuerendus pater dominus Antonius Vrbinatenfis.
 Reuerendus pater dominus Bernardus Soranus.
 Reuerendus pater dominus Nicolaus Bergomenfis.
 Reuerendus pater dominus Paris Pisaurienfis.
 Reuerendus pater dominus Andreas Anfarensis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Acerranenfis.
 Reuerendus pater dominus Thomas Callinenfis.
 Reuerendus pater dominus Albertus Sebastenfis.
 Reuerendus pater dominus Vincentius Caiacenfis.
 Reuerendus pater dominus Hieronymus Asculanus.
 Reuerendus pater dominus Iacobus Signienfis.
 Reuerendus pater dominus Matthæus Vmbriaticenfis.
 Reuerendus pater dominus Franciscus Bisignianenfis.
 Reuerendus pater dominus Benedictus Chienfis.
 Reuerendus pater dominus Latinus Vestanus.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Tribunienfis.
 Reuerendus pater dominus Ludouicus Tricaricenfis.
 Reuerendus pater dominus Petrus Castelli maris.
 Reuerendus pater dominus Claudius Bellicenfis.
 Reuerendus pater dominus Paulus Lectorienfis.
 Reuerendus pater dominus Theseus Recanatenfis.
 Reuerendus pater dominus Ioannes Elnenfis.

Abbates.

Reuerendus pater dominus Antonius sancti Galgani.
 Reuerendus pater dominus Ioannes sancti Sebastiani extra Urbem.

Oratores.

Illustris dominus Albertus de Carpi, serenissimi Maximiliani Romanorum regis orator.
 Magnificus dominus Hieronymus Vich, illustrissimi & Catholici Ferdinandi regis Aragonum & Castellæ gubernatoris orator.
 Magnificus dominus Franciscus Foscarus illustrissimi domini Venetorum orator.
 Reuerendus pater dominus protonotarius Marinus Charatius, illustrissimi domini Maximiliani ducis Mediolanensis orator.
 Dominus Iacobus Saluiati, & Franciscus Victorius, domini Florentinorum oratores.
 Illustrissimus dominus Ludouicus comes Petiliani.

ANNO
CHRISTI
1513.

Senator Vrbs & conseruatores.

Illustris dominus Iulianus senator Vrbs.
Dominus Hieronymus Venzo, & dominus Stephanus Carbon.

Celebrata itaque Missa per reuerendissimum dominum Franciscum episcopum Sabinensem, cardinalem Vulturnum, & habita oratione per reuerendum patrem dominum Simonem episcopum Modrusiensem, cuius tenor in fine presentis sessionis describitur; cantatisque litanis & euangelio per reuerendissimum dominum Alphonsum sancti Theodori diaconum cardinalem, quod incipit: *Cum* Ioan. 20. *esset sero die illa una sabbatorum*, &c. sanctissimus dominus noster papa incepit hymnum: Veni creator spiritus, &c. Quo finito, idem sanctissimus dominus noster habuit orationem, & incepit: Pastoralis officii, &c. exhortando patres existentes in Concilio, ad cogitandum ea quæ viderint pro republica Christiana expedire. Et etiam dixit intentionis suæ sanctitatis esse, continuare Concilium, donec fiat vniuersalis concordia & pax inter Christianos. Finita huiusmodi oratione, supradictus magnificus dominus Iacobus Saluiati orator Florentinorum, presentauit mandatum præfato domino nostro nomine dicti domini ad interessendum Concilio. Et immediate idem dominus noster dedit illud reuerendo patri domino Thomæ Phædræ legendum in ambone. Qui ascendit ambonem, & legit tenoris infra scripti.

MANDATVM FLORENTINORVM.

In nomine Dei. Amen.

Anno Domini nostri Iesu Christi ab eius salutifera incarnatione millesimo quingentesimo decimotertio, indictione prima, die vero quarta mensis Aprilis, tempore pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini, domini Leonis diuina prouidentia papæ X. Cum superioribus mensibus, die videlicet trigesima mensis Decembris 1513. sacrosancto Concilio Lateranensi per felicitis memoriæ Iulium pontificem maximum indicto & celebrato interesse atque adhærere summopere recuperemus, vt veros Christianos decet, mandauimus tribus legatis nostris tunc,

Concil. Tom. 34.

K k ij

ac etiam ad præfens Romæ degentibus, Iacobo videlicet Saluiato, Matthæo Strozæ, ac Francisco Victori, nobilibus ciuibus nostris & cuilibet ipsorum in solidum, vt nostro nomine tali muneri atque officio in tali Concilio interessent atque adharerent, vt de tali mandato per nos facto & celebrato publicum constat documentum infra scripti tenoris & exempli.

ANNO
CHRISTI
1513.

In Dei nomine. Amen.

Anno Domini nostri Iesu Christi ab eius salutifera incarnatione 1513. indictione prima, die vero trigesima mensis Decembris, tempore pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini, domini Iulii diuina prouidentia papæ secundi, prospexit tandem Deus noster de excelso sancto suo, *Dominus de celo in terram adspexit*. Fluctuante enim Christiana nauicula & periclitante, ne ictibus mergeretur vndarum immanium & pessimarum, dies tandem illuxit, quo ventorum rabie sedata, & placatis positisque procellis, salutarem nauis repererit portum Christi, qui cum in terris homo factus versaretur, salutem mundo allaturus, nulli rei magis incubuit, nihil præ se tulit vberius, quam vt pacem procuraret, suis pacem relinqueret. Neque a nobis postmodum discessurus quidquam dulcius mandauit discipulis, quam vt pacem colerent, paci studerent, pacem rebus in omnibus amplexarentur. Neque id mirum. Quid enim pace sanctius, quid iucundius, quid vel nomine ipso pacis suauius? Hæc enim bonos nutrit, dispersos cogit, noxia quæque tollit, & salutem perennem non parat modo, sed præstat. Hac vna re motus sanctissimus ac beatissimus in Christo pater & dominus noster, dominus Iulius diuina prouidentia papa secundus, & catholicæ ecclesiæ pontifex maximus, verus & indubitatus Christi vicarius, Petri successor, cum videret Christianam pacem atque vnitatem discindi atque dilacerari, plures in vinea Domini Sabaoth hærefes pullulare, apros de filua immineere vineam ipsam iamiam profanatuos atque exterminatuos, schisma inter Christianos serpere mortiferumque & abominandum, lupos complures ouium pellibus amictos dominicum gregem inuadere; occurrendum protinus imminenti malo, atque exterminandum tam immane

Psal. 101.

Joan. 14.

ANNO
CHRISTI
1513.

facinus duxit. Ideoque de consensu sacrosancti reuerendissimorum cardinalium collegii, Concilium superiore anno indixit legitimum, sacrosanctum, Romæ apud sanctam Lateranensem ecclesiam, ad quam Christiani omnes conuenirent, ab eo vocati in communem defensionem Christianæ reipublicæ, & eorum animaduersionem, qui tunicam inconsutilem atque vnicam Domini nostri Iesu Christi discindere, in partesque varias distrahere moliantur. Cumque Florentinæ reipublicæ, inter Christianas primarias respublicas non postremæ, ad Conciliumque huiusmodi vocatæ, partes suas tueri, neque communi rei deesse conueniat, obsequendum votis vocationique sanctissimi domini nostri papæ statuit, vt Christianos principes decet: idcirco cum respublica ipsa coram interesse Lateranensi sacrosancto Concilio non possit, communem ceterorum vsu secuta, vicarios suos tali muneri destinandos decreuit. Quapropter nos priores libertatis, & vexillifer iustitiæ populi Florentini de Balia, vna cum consilio nostræ Balia, omnibus modis, quibus magis, melius & validius potuimus ac possumus, statutorum ac legum nostræ reipublicæ more seruato, facimus, constituimus, creamus & solenniter ordinamus procuratores nostros & nostræ reipublicæ, ac vices nostras ac reipublicæ ipsius nostræ demandamus nobilibus ciuibus nostris Iacobo Saluiato Ioannis filio, Matthæo Strozæ Laurentii filio, & Francisco Victori Petri filio, oratoribus nostris apud summum pontificem Romæ degentibus, quibus omnibus simul, & vnicuique ipsorum seiunctim & separatim nostras nostræque reipublicæ vices mandauimus atque mandamus, vt sacrosancto Concilio Lateranensi prædicto nostro nomine intersint, assistant, adhareant, præstent & transigant, quæ a nobis nostraque respublica præstari, exhiberi ac transigi quoquo modo possint in decus, honorem, dignitatem amplitudinemque præfati sacrosancti Concilii Lateranensis & exaltationem eiusdem sanctissimi domini nostri Iulii secundi pontificis maximi, & sanctæ Romanæ ecclesiæ catholicæ antedictæ, dantes eisdem oratoribus nostris & eorum cuilibet amplissimam auctoritatem, potestatem atque arbitrium ad omnia & singula in prædictis & circa prædicta, videli-

ANNO
CHRISTI
1517.

cet, quæ in tam pio & salutari ac religioso negotio tractanda, peragenda, promittenda, præstanda, & executioni mandanda atque adimplenda forent, quæ nos cum præfato nostro consilio Balia ex forma statutorum ac legum reipublicæ nostræ quoquo modo facere, tractare, promittere, præstare, ac executioni mandare atque adimplere possemus ac possumus, & quæ nos ipsi facere possemus, si præsentibus præfato sacrosancto Concilio interfessemus, promittentes omnia & singula a præfatis oratoribus nostris vel altero ipsorum facta, gesta, promissa, præstitaque in præmissis & circa præmissa, nos approbaturus esse, rataque & grata in perpetuum habituros, decernentes præsens nostrum mandatum vires habiturum & duraturum, donec præfati oratores nostri vel ipsorum quilibet in præfata legatione permanerit apud præfatum sanctissimum dominum nostrum Iulium pontificem maximum. In quorum omnium fidem & testimonium præsens mandatum fieri iussimus & publicari in forma nostræ reipublicæ consueta.

Datum in palatio nostro, die quo supra.

Ego Antonius olim ser Anastasii, ser Amerigi de Vespucis, imperiali auctoritate iudex ordinarius notariusque publicus & ciuis Florentinus, nec non cancellarius extractus officiorum populi & communis Florentiæ, prædictis omnibus & singulis, dum sic agebantur, interfui, eaque rogatus scribere, scripsi rogatus & publicaui, & in hanc publicam formam redegi, & aliis magis arduis negotiis occupatus, alii mihi fido scribendum commisi. Et quia cum meo originali concordare inueni, ideo in fidem præmissorum me subscripsi, & solito mei signo signaui. Nunc autem eodem Iulio pontifice maximo ab humanis substracto, & in legitimum eius locum ac sanctæ sedis apostolicæ successorem diuina prouidentia suffecto sanctissimo ac beatissimo domino nostro, domino Leone decimo pontifice maximo, vero Christi vicario, ac Petri legitimo successore, qui idem sacrosanctum Lateranense Concilium in Christianæ reipublicæ sanctificationem ac decus profequi & celebrare pro sua diuina clementia destinat, ita nobis significantibus præfatis legatis, præfati sanctissimi domini nostri nomine non visum est, vt com-

ANNO
CHRISTI
1513

muni Christianorum causæ, tam sanctæ, tam diuinæ, quantum in nobis est, desimus. Idcirco notum singulis atque vniuersis esse volumus, quibus interest, aut quomodolibet interesse posset, si qua in re per præfati felicitis recordationis Iulii pontificis obitum, eidem mandato nostro subtractum, aut aliqua in parte diminutum quomodolibet sit, aut esse per quemquam putaretur, id nos omnemque rempublicam nostram huius instrumenti nostri serie penitus supplere, instaurare & sufficere. Volumusque eiusmodi mandatum, omni dubitatione remota, in suo robore penitus perstare & remanere, eosdemque legatos nostros, & quemlibet eorum, eadem facultate, auctoritate & potestate frui debere & posse, qua frui debebant ac poterant, dum præfatus felicitis memoriæ Iulius pontifex maximus in humanis ageret: decernentes præfens nostrum mandatum vires habere ac durare debere, donec præfati oratores nostri, vel ipsorum quilibet in præfata legatione permanerit apud præfatum sanctissimum dominum nostrum, dominum Leonem decimum pontificem maximum. In quorum omnium fidem ac testimonium præfens fieri iussimus instrumentum, eundemque Antonium Vespuccium secretarium nostrum, notariumque publicum, de prædictis vnum seu plura, prout opus fuerit, conficere instrumenta.

Datum in palatio nostro, die quo supra.

Ego idem Antonius olim ser Anastasii, ser Amerigi de Vespuccis, imperiali auctoritate iudex ordinarius, notariusque publicus & ciuis Florentinus, nec non cancellarius extractus officiorum populi & communis Florentiæ, prædictis omnibus & singulis dum sic agebantur, interfui; eaque rogatus scribere, scripsi, rogavi & publicaui, & in hanc publicam formam redegi, & aliis magis arduis negotiis occupatus, alii mihi fido scribere commisi. Et quia cum meo originali concordare inueni, ideo in fidem præmissorum me subscripsi, & solito mei signo signaui.

Deinde dominus Marius de Peruschi procurator Concilii, reproduxit bullam seu monitorium contra profitentes pragmaticam, tenoris prout supra continetur, dans eius executionem a tergo, videlicet:

Anno a natiuitate Domini millesimo quingentesimo decimotertio, indictione prima, pontificatus sanctissimi domini Iulii diuina prouidentia papæ secundi anno decimo, die vero decimaquinta mensis Februarii, præfentes retrospectæ literæ apostolicæ præfati sanctissimi domini nostri papæ fuerunt affixæ & publicatæ in metropolitana Mediolanensi, & in cathedrali Papiensi die decimasexta, ac cathedrali Astensi die decimaoctaua mensis Februarii, affixæ & publicatæ in valuis seu portis, & ibidem per longum temporis spatium dimissæ, vt ab omnibus ibidem stantibus legi & intelligi possent. Deinde copiarum earundem literarum ibidem affixæ, dimissæ fuerunt in signum veræ publicationis earundem literarum prædictarum, per me Franciscum Vaca sanctissimi domini nostri papæ cursorem: & dictus dominus Marius procurator accusauit eorum contumaciam prælatorum & aliorum interesse debentium sacro Concilio huiusmodi, & non interessentium, petens decerni citationem contra eosdem: & sanctissimus dominus noster nihil respondit. Demum exclusis aliis non habentibus vocem definitiuam, exceptis oratoribus & baronibus ac prælatis, & clausis portis dicti Concilii, vt moris est, sanctissimo domino nostro Leone decimo, cum ceteris prælatis, sacris vestibibus indutis & mitratis, in suis locis confidentibus, reuerendus pater dominus Robertus archiepiscopus Reginensis ascendit ambonem, & legit schedulam tenoris infra scripti, de mandato dicti sanctissimi domini nostri.

Leo episcopus seruus seruorum Dei, ad futuram rei memoriam, sacro approbante Concilio.

Superna illius ordinatione, qui cælestia & terrestria omnipotentis prouidentia moderatur, sanctæ suæ vniuersali ecclesiæ licet immeriti præsidentes, inter multiplices curas, quibus assidue angimur, doctoris gentium salubri sanctissimaque doctrina moniti, ad ea maxime aciem nostræ mentis conuertimus, per quæ in ecclesia ipsa perpetua vnitas & caritas inuiolata perdurent, grexque nobis commissus rectis tramitibus in viam salutis procedat, ac Christicolarum nomen & preciosæ crucis
signum,

ANNO
CHRISTI
1553.

signum, in quo fideles saluati sunt, infidelibus expulsis, dextera Dei assistente, latius diffundatur. Sane postquam felicitatis recordationis Iulius papa secundus prædecessor noster sacrum generale Lateranense Concilium, de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, de quorum numero tunc eramus, consilio & assensu, laudabiliter, legitime & ex rationabilibus causis, Spiritu sancto cooperante, & in eo quinque sessiones tenuerat, sextamque sessionem tertio Idus præsentis mensis faciendam indixerat, nos, dicto prædecessore de medio sublato, extunc expressis & aliis causis nostrum & dictorum fratrum animum mouentibus, sextam sessionem huiusmodi, de eorundem fratrum consilio & assensu, vsque in hodiernum prorogauimus. Cum autem in minoribus constitutis semper nobis insitum cordi fuerit, generale Concilium, utpote agri dominici culturam præcipuam, celebrari videndi, nunc ad apostolatus apicem assumpti, honesto utrique desiderio nostro debitum ex iniuncto nobis curæ pastoralis officio accessisse conspicientes, rem hanc ardentiori voto & tota animi alacritate suscepimus. Itaque prorogationem huiusmodi per nos factam, approbante eodem sacro Lateranensi Concilio, approbamus, ac Concilium ipsum vsque ad perfectionem causarum, propter quas indictum exitit, & præsertim, ut inter principes & potentatus Christianos, bellis atrocibus pacatis, hostilibusque armis depositis, vniuersalis & firma pax componi valeat, pro qua indefessa sollicitudine, nihil pro tam salubri bono intactum relinquendo, omnes conatus nostros adhibere intendimus, prosequi, & sine debito terminare velle, nostrique incommutabilis animi & intentionis fore & esse declaramus, ut iis quæ ad Dei laudem ecclesiæque præfate exaltationem ac Christi fidelium concordiam pertinent, peractis, sancta ac necessaria expeditio contra catholicæ fidei hostes fieri, feliciterque ex illis, Altissimo fauente, triumphari possit. Ut autem ad tantum perutile Concilium accedere debentes ab accessu huiusmodi quomodolibet non retrahantur, omnibus & singulis ad celebrationem Concilii præfati per dictum Iulium prædecessorem conuocatis, aut in congregationibus Conciliorum

generalium de iure vel consuetudine interesse debentibus, præsertim Gallicæ nationis, & ad dictum Concilium Lateranense venientibus, schismaticis & aliis quibuscumque, de iure communi vel speciali, per sententiam seu literas apostolicas prædecessorum nostrorum, vel sedis apostolicæ, prohibitis dumtaxat exceptis, venientiumque seruitoribus & familiaribus, cuiuscumque status, gradus, conditionis vel nobilitatis existentibus, ecclesiasticis & sæcularibus, pro se & eorum bonis quibuscumque, non obstantibus quibusvis censurarum & poenarum ecclesiasticarum & sæcularium adiectionibus, contra eos ex quibusvis causis, a iure, vel per sedem præfatam, sub quibusvis verborum formis & clausulis generaliter promulgatis, & quas generaliter incurrerunt, per ciuitates, terras & loca terrestria & maritima Romanæ ecclesiæ præfatæ subiecta, ad Concilium Lateranense ad Urbem huiusmodi veniendi, & in ea morandi & libere consulendi, & ab ea quoties videbitur recedendi, liberum, tutum, plenum & omnimodum saluum conductum, cum plena, libera, tuta & omnimoda securitate, atque in vera & infallibili fide pontificia, approbante sacro Concilio præfato, harum serie damus & concedimus. Et nihilo minus omnes & singulos reges, principes & potentatus Christianos per literas nostras hortabimur, monebimus & requiremus, vt pro summi Dei & apostolicæ sedis reuerentia, venientes ad sacrum Lateranense Concilium huiusmodi, directe vel indirecte, quomodolibet in persona vel bonis non molestant, seu molestari faciant, sed eos libere, secure & quiete venire permittant. Ceterum pro exequenda celebratione ipsius Concilii, septimam sessionem decimo Kalendas Iunii proxime futuri faciendam indicimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, declarationis, continuationis, prosecutionis, concessionis, monitionis & requisitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli apostolorum eius se nouerit incursum.

Data Romæ in publica sessione, in Lateranensi sacrosancta basilica solenniter celebrata, anno incarnationis

ANNO CHRISTI 1513.
 dominicæ millesimo quingentesimo decimotertio, quinto Kalendas Maii, pontificatus nostri anno primo.

Die Mercurii vigesima septima Aprilis, millesimo quingentesimo decimotertio. Lecta per reuerendum dominum Robertum archiepiscopum Reginum.

Qua perlecta, petiit idem reuerendus dominus archiepiscopus, an placerent paternitatibus suis contenta in schedula. Et omnes responderunt, placere contenta in schedula. Et fuit indicta septima sessio decimo Kalendas Iunii. Super quibus omnibus & singulis præfatus dominus Marius procurator petiit instrumentum & instrumenta.

Demum reuerendus pater dominus Carolus Orpheus sedis apostolicæ notarius dedit mandatum reuerendi patris domini Pauli Zanæ episcopi Brixienfis, & instrumentum excusationis illius. Et reuerendus pater dominus Franciscus Infert, literarum apostolicarum sollicitator, dedit mandatum reuerendi patris domini Georgii episcopi Conimbriensis. Et reuerendus pater dominus Bernardus archiepiscopus Spalatenfis dedit mandatum reuerendi patris domini Octauiani episcopi Viterbienfis, & dominus Iacobus Gerteuuitz dedit mandatum reuerendi patris domini Ioannis episcopi Misnensis, ad interessendum Concilio huiusmodi.

*Congregatio prælatorum in Lateranensi palatio
 pro rebus Concilii.*

Anno a natiuitate Domini 1513. indictione prima, die vero Veneris decima quarta mensis Maii, pontificatus sanctissimi in Christo patris & domini nostri domini Leonis papæ decimi anno primo, post meridiem, in basilica Lateranensi, in aula qua itur ad sancta sanctorum, vulgari- ter nuncupata aula Concilii, fuit congregatio prælatorum existentium in vrbe. Et fuerunt præsentés cardinales, generales ordinum, videlicet:

Reuerendissimus dominus Raphael episcopus Ostiensis, sanctæ Romanæ ecclesiæ camerarius, cardinalis sancti Georgii nuncupatus.

Reuerendissimus dominus Thomas sancti Martini in
Concil. Tom. 34.

montibus presbyter cardinalis, Strigoniensis nuncupatus. ANNO
Reuerendissimus dominus Alexander sancti Eustachii CHRISTI
diaconus cardinalis, de Farnesio nuncupatus. 1515.

Insuper fuerunt presentes octuaginta & septem patri-
archæ, archiepiscopi & episcopi. Fuitque propositum per
præfatum reuerendissimum Raphaellem episcopum O-
stiensis, etiam de mandato sanctissimi domini nostri,
quod difficile foret pro singulo negotio tractando in Con-
cilio congregare omnes prælatos: ideo sequendo ordinem
& modum aliorum Conciliorum, paternitates suæ elige-
rent aliquos prælatos graues & doctos, qui essent vna
cum reuerendissimis cardinalibus, ad pertractandum co-
ram sanctissimo domino nostro ea quæ in sessionibus con-
ciliaribus essent proponenda. Et ita prælati ibidem existen-
tes dixerunt fore honestum & rationi consonum. Et ad-
lectionem prælatorum deputandorum procefferunt, me-
diantibus fabis albis & nigris, seu cum fabis albis & nigris:
& ita elegerunt vigintiquatuor prælatos, videlicet:

Reuerendum dominum Bernardum episcopum Taruisinum guber-
natorem Vrbs.

Archiepiscopum Senensem.

Episcopum Terdonensem.

Episcopum Bidunensem.

Archiepiscopum Salernitanum.

Archiepiscopum Florentinum.

Episcopum Cumanum.

Archiepiscopum Tranensem.

Episcopum Fauentinum.

Episcopum Melitensem.

Episcopum Castelli maris.

Episcopum Signensem.

Episcopum Modrusiensem.

Episcopum Alexandrinum.

Episcopum Cauallicensem.

Archiepiscopum Rheginum.

Archiepiscopum Spalatensem.

Episcopum Relisinum.

Episcopum Iustinopolitanum.

Archiepiscopum Nazarenum.

Episcopum Ilcinensem.

Episcopum Vrbinatensem.

Episcopum Anglioniensem.

Episcopum Taurinensem.

Prorogatio septimæ sessionis.

Deinde die vigesima supradicti mensis Maii, discretus vir dominus Ennardus Duuiuer, præfati sanctissimi domini nostri cursor, retulit se affixisse literas prorogationis septimæ sessionis tenoris infra scripti.

Leo episcopus seruus seruorum Dei.

Prouidentia sedis apostolicæ plurimum circumspècta, nonnunquam ea quæ certis tunc suadentibus causis & rationibus, statutis temporibus facere disposuit, ex aliis non minus ponderandis rationibus & causis in aliud tempus in melius commutat & prorogat, prout id in Domino videt salubriter expedire. Cum itaque in sexta sessione sacri Lateranensis Concilii solenniter celebrata, in qua nos Concilium prosequi & fine debito terminare velle, eodem sacro Concilio approbante, nuntiauimus, septimam sessionem Concilii præfati decimo Kalendas Iunii proxime futuri faciendam indixerimus, & certis superuenientibus legitimis causis, præsertim quia propter temporis angustiam materiæ in dicta sessione proponendæ prælatis deputatis & aliis generaliter interessè in dicta sessione debentibus notificari non potuerunt: aduentus quoque venerabilis fratris Ioannis archiepiscopi Gnezensis primatis Poloniæ, carissimi in Christo filii nostri Sigismundi Poloniæ regis oratoris, ad præstandum nobis dicti regis nomine obedientiam, & adharendum ac se incorporandum nomine totius Polonicæ nationis sacro Lateranensi Concilio, ad Urbem de proximo expectatur: qui dicta septimæ sessioni, quæ vltima erit ante Kalendas Octobris proxime venturi, interessè cupit: aliisque causis nobis & venerabilibus fratribus nostris sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus notis, septima sessio decimo Kalendas huiusmodi commode celebrari non possit, fatiusque visum sit eam ad aliquot paucos dies post decimum Kalendas præfatas celebrandam prorogare: Nos vrgentibus rationibus moti, de fratrum prædictorum consilio & vnanimi assensu, septimam sessionem prædictam ad decimum quintum Kalendas Iulii, quæ erit sexta feria, prorogamus, & ipsam decimo quinto Kalendas Iulii faciendam indicimus.

Data Romæ in palatio apostolico, die vigesima mensis Maii, 1513. pontificatus nostri anno primo.

P L A C E T.

Anno a natiuitate Domini 1513. indictione prima, die vero tertia mensis Iunii, sanctissimus dominus noster diuisit supradictos prælatos deputatos per congregationem, vt aliqui eorum tractarent ea quæ spectant ad pacem vniuersalem componendam inter principes Christianos, & etiam quæ spectant extirpationi schismatis: & alii ad tractandum ea quæ spectant ad fidem, & super reformatione & abolitione pragmaticæ sanctionis. Et etiam sanctitas sua vltra prælatos deputatos per congregationem, addidit alios, qui interesse deberent congregationibus particularibus faciendis, ac etiam addidit generales ordinum. Deputati fuerunt tales, & primo.

Deputatio pro rebus pacis vniuersalis componendæ inter principes Christianos, & pro extirpatione schismatis, est de infra scriptis, videlicet:

Reuerendissimus dominus Vulterranus.
 Reuerendissimus dominus Strigoniensis.
 Reuerendissimus dominus Surrentinus.
 Reuerendissimus dominus de Flisco.
 Reuerendissimus dominus sancti Chryfogni.
 Reuerendissimus dominus de Finario.
 Reuerendissimus dominus de Farnesio.
 Reuerendissimus dominus Mantuanus.

Prælati his adiungendi sunt infra scripti, electi per vniuersos prælatos Concilii.

Reuerendus dominus Gubernator episcopus Taruisinus.
 Reuerendus dominus Terdonensis.
 Reuerendus dominus Bisignianensis.
 Reuerendus dominus Salernitanus.
 Reuerendus dominus Florentinus.
 Reuerendus dominus Cumanus.
 Reuerendus dominus Theatinus.
 Reuerendus dominus Fauentinus.

Additi per sanctissimum dominum nostrum de his qui non interfuerunt congregationi tempore electionis.

Reuerendus dominus archiepiscopus Gneznensis, orator Poloniæ.

ANNO
CHRISTI
1513
Reuerendus dominus episcopus Reatinus.
Reuerendus dominus generalis Augustinensium eremitarum.
Reuerendus dominus generalis Seruorum.

*Deputatio pro generali reformatione curia & officialium est
de infra scriptis.*

Reuerendissimus dominus Camerarius.
Reuerendissimus dominus Senogalliensis.
Reuerendissimus dominus Agennensis.
Reuerendissimus dominus Eboracensis.
Reuerendissimus dominus sancti Vitalis.
Reuerendissimus dominus Sedunensis.
Reuerendissimus dominus Aragonensis.
Reuerendissimus dominus de Corneliis.

*Prelatis his adiungendi, sunt infra scripti, electi per uniuersos
prelatos Concilii.*

Reuerendus dominus Senensis.
Reuerendus dominus Miltenensis.
Reuerendus dominus Castelli maris.
Reuerendus dominus Signinus.
Reuerendus dominus Modrusiensis.
Reuerendus dominus Alexandrinus.
Reuerendus dominus Cauallicensis.
Reuerendus dominus Rheginus.

*Additi per sanctissimum dominum nostrum de his qui non interfuerunt
congregationi tempore electionis.*

Reuerendus dominus Dominicus Lucerinus.
Reuerendus dominus episcopus Augustensis orator Sabaudia.
Reuerendus dominus generalis Carmelitarum.
Reuerendus dominus generalis Camaldulensis.

*Deputatio super materia pragmatica, & rebus fidem tangentibus,
est de infra scriptis.*

Reuerendissimus dominus Grimanus.
Reuerendissimus dominus Arborensis.
Reuerendissimus dominus Nannetensis.
Reuerendissimus dominus vicecancellarius.
Reuerendissimus dominus sancti Eustachii.
Reuerendissimus dominus Bononienensis.
Reuerendissimus dominus de Saulis.
Reuerendissimus dominus de Petrucciis.

*Prelati his adiungendi, sunt infra scripti, electi per uniuersos
prelatos Concilii.*

Reuerendus dominus Spalatenensis.
Reuerendus dominus Ragusinus.

Reuerendus dominus Iustinopolitanus.
 Reuerendus dominus Nazareth.
 Reuerendus dominus Ilcinensis.
 Reuerendus dominus Vrbinatensis.
 Reuerendus dominus Anglonensis.
 Reuerendus dominus Taurinensis.

ANNO
 CIVILITATIS
 1599.

Additi per sanctissimum dominum nostrum de his qui non interfuerunt congregationi tempore electionis.

Reuerendus dominus Sibinicensis.
 Reuerendus dominus Melfitanus.
 Reuerendus pater generalis Prædicatorum.
 Reuerendus pater generalis Minorum.

Ita placet, & deputamus.

Deinde supradicti deputati diuersis vicibus conueniunt in vnum, tractantes & consulentes in tribus diuersis locis, prout fuerunt deputati, de rebus pacis, fidei & reformationis, in palatio tamen apostolico diuersis cameris, siue aulis & locis, vbi steterunt ad plures horas qualibet vice clausi, ad discutiendum & examinandum materias proponendas in sacro Lateranensi Concilio & sequentibus sessionibus tenendis & celebrandis. Quæ postmodum in dictis sessionibus post longam & maturam discussionem expeditæ fuerunt, vt infra apparebit.

*Simon Bengnius episcopus Modrusiensis Bernardino de *Frangipanis, Modrusiæ, &c. comiti, salutem.*

*Frangipanis
 *Frangipanis

Constitueram omnino, princeps illustris, orationem hanc non edere, vtpote quæ silentio potius premi, quam in hominum exire notitiam mereatur: ne si quid fauoris aut gratiæ, dum recitaretur, paulo ante consecuta est, totum id nunc sua in lucem prodeundi temeritate dispareat, cum præsertim nullo eruditi laudatoris elogio muniatur, nullosve commendationis titulos præ se ferat. Nosti vero tu, qui non succisui modo temporibus, sed inter arma, inter gladios ipsos scribis aliquid semper aut trāsfers, quantum referat, audiatur oratio an legatur, & in cuius aurem veniat, a quo probetur. Verum mea hæc, vt ingenue fatear, non ostensioni, sed fidei & veritati innititur. Malui enim communes calamitates aperta oratione, nudis verbis & excusso, vt dicitur, sinu denudare, quam exquisitis verbis aut ementitis locis rem ipsam per se verissimam innum-

ANNO
CHRISTII
1514.

in umbrare. Cum doctis actum est, quorum animis probe insinuari posset habita oratio. Et qui veritatem dicit, iuxta illud sapientis, non laborat. Nam & miserabiles huiusmodi conciones plus interim efficaciam obtinent, & magis mouent, si res ipsa de quibus agitur, iisdem quibus concluduntur terminis, & eadem illa qua sunt facie, sine cultu, sine affectatis, ut aiunt, cincinnis exhibeantur. Si quid vero nostra hac profecerimus oratione, tu & nostri omnes, imo ecclesia omnis intelliget. Ego certe nihil dubito, Leonem pontificem nostrum maximum, in quo aequa semper fuit bonitati liberalitas, prudentiae caritas, integritati magnanimitas, & hunc etiam sacrosanctum cardinalium senatum, non nos, non nostros tantum, pro quibus etiam Saluator noster humanitatem subiit & passus est, haud despiciendam gregis dominici partem, sed Christianam rempublicam omnem hancque apostolicam sedem, haec templa, has aras, hos penates, haec sacra, hanc prouinciarum principem & orbis caput urbem Romam, seque adeo & salutem propriam conseruatuos. Vel si nil magis hac industria consecutus ero, id saltem efficiam, ut officii mei nullo vnquam tempore poenitentia subeat, quin & vera praedixerim, & necessarium remedium pro virili implorauerim. Quod etiam si debito euentu destituatur, & tibi & nostris, qui animum in hac re expendere statuent, & mihi etiam ipsi fiet fatis. Vale.

*Oratio per Simonem Bengnium episcopum Modrusiensem
in sexta sessione Lateranensis Synodi
habita.*

Nemo vnquam extitit, pater beatissime, vosque patres amplissimi, qui sua virtute, suo ingenio nisus, nostrum hoc caelum transcendere potuerit: quandoquidem comparare tantum arte aut industria nunquam possumus, ut vnde nostra culpa decidimus, nostra eodem virtute refiliamus. Quod si cui datum est aliquando (datum est autem multis) felicitatem illam, quae ceteras omnes immensitate aeternitateque superat, adipisci, veritatis eum pater attraxit. Haec namque vna est ad beatitudinem via, ipsa est principium, ipsa finis. Hanc qui propriis viri-

bus confidunt, relinquentes, non ferme secus, quam
 Thaletem illum Asianum decidisse referunt, in errorum
 damnationisque foueas prolabuntur. Haud aliter certe
 a veritate ipsa & diuini iudicii speculo facies suas auerte-
 runt, qui loquentes in dolo verba pacifica, innumeras
 fere ecclesie calamitates intulerunt. Quarum causa œcu-
 menicum illud primum omnium & innumerabilium bo-
 norum seminarium, apud Nicæam Bithyniæ urbem, &
 alia alibi multa Concilia coacta & celebrata esse legimus.
 Ego vero in hac Lateranensis Concilii continuatione ver-
 ba facturus, tametsi leue dicendi munus suscepisse me ar-
 bitror, quippe qui certus sim, vos & officii vestri memo-
 res & dignitatis, tales vos Christianæ religioni exhibituros,
 quales temporum & rerum, de quibus agendum est, ra-
 tio ac magnitudo esse iubet: cum hac tamen præfatione di-
 cam, patres, vt, si quid, quod dicendum a me fuisset, o-
 misero (tanta est huius prouinciæ difficultas) veniam me ab
 omnibus impetraturum sperem. Vos vero, si (quæ vestræ
 partes sunt) labenti ecclesie non succurreritis, quid spei,
 quid subsidii reliquum sit, iudicate. Itaque de promissa
 toties ecclesie reformatione, deque sanctissima contra
 Turcas expeditione quam breuissime dicturus, a verita-
 te illa opem atque auxilium implorabo, quæ locuturis
 nobis coram regibus & præsidibus Spiritus sancti facun-
 diam pollicetur. Tu igitur, Domine, qui os hominis fecisti,
 qui mutum, surdum, videntem & cæcum fabricatus es,
 pone custodiam ori meo & ostium circumstantiæ labiis
 meis; vt quæ tuo nomine digna sint, quæ Leoni pontifici
 nostro maximo, hisque patribus ac dominis, & vniuer-
 sæ ecclesie salutaria fuerint, perstringere valeam. Quan-
 do ita constitutum est a natura, vt omnia orta occidant,
 plurimum certe debemus maioribus nostris, qui cum
 perpetuo esse non possent, vsque adeo nobis prospexe-
 runt, vt, nisi qui omnem exiit humanitatem, rerum ge-
 starum memoria & præsentem vitam corrigere, & futu-
 ram etiam recte ducere sua sponte vnusquisque possit ac
 valeat. Cuius etiam rei gratia statuariam & sculpturæ &
 picturæ artes sagacissima mortalitas adinuenit, vt qui lite-
 rarum notitiam non habent, inspectis magnorum virorum
 imaginibus ad bene viuendum excitentur: tum etiam,

ANNO
CHRISTI
1533.

vt maiores natu præclara illorum gesta a generatione in generationem proferant & promittant. Nobis vero maiorum nostrorum studio atque vigiliis tantopere consultum est, nobis ex euangelicæ legis institutionibus, & Christi legillatoris nostri actionibus, totius vitæ norma præscripta est, vt illinc veluti ex archetypo quodam & exemplari, quid fugere, quidve sequi debeat, vnusquisque depromere possit, simulque qualem se sibi, & qualem alteri exhibere teneatur, apertissime sciat. Et sicut pro honore, pro potentia, pro imperio, pro republica animarum prodigos, & extrema quæque perpessos fuisse nonnullos refert antiquitas: ita nos quoque pro Christiani nominis honore animas nostras odisse debemus in hoc mundo, pro Christiana fide nihil arduum, nihil terribile expauescentes, pro Christianæ religionis imperio agrum dominicum excolere, vitia extirpare, virtutes ferere debemus. In hac vero Christiana republica corruptelas omnes tamquam boni ciues explodamus, errata corrigamus, instituta quæ malorum studiis in defuetudinem abierunt, ad communem bonorum vsum reuocemus, pacem amemus, amicitias celebremus: & tales denique nos, qui tamquam luminaria in mundo lucere debemus, exhibeamus, vt qui in ecclesia Dei sunt, nostra bona opera velut e speculo videant, quæ sequantur. Illis vero, qui cogente necessitate auxilium a nobis implorant, caritatis viscera ostendamus, ne si præmissorum rationem non habuerimus, lupi & impudici, iuxta Augustini sententiam, iudicemur. Sed dicturus iam de his quæ facere nos oportet, rem altius aliquantulum repetam, vt recensitis aliquorum malorum oppressionibus, quanta nos deinceps etiam incommoda maneant, si vestro studio, vestra prudentia illis non occurratur, cognoscatis, inspiciatis, attingatis. Gregorio vndecimo, cui ob restitutam Italiæ Romanam curiam plurimum debemus, Romæ vitæ functo, Urbanus sextus legitime successit. Quod cum cardinales Galli incusarent, Clementem septimum deligunt: iidemque illi cardinales in demortui Clementis locum Benedictum decimum tertium substituunt. Urbano Bonifacius eo nomine nonus, Bonifacio Innocentius septimus, Innocentio Gregorius duodecimus, succedunt. Abdicatis

que deinde in Pisano Concilio, communi omnium cardinalium consensu, Gregorio & Benedicto, quod promissis non stetissent, Alexander quintus eligitur, in cuius postea locum Ioannes vigesimustertius sufficitur. Et ita per quadraginta ferme annos multis variisque incommodis afflicta ecclesia, octo legitimos, mixtimque pseudopontifices habuit. Eoque ventum erat, ut cum velum templi Dei trifariam scissum ecclesiam catholicam protegere ac circumfouere nequiret, schismaticis ipsis longe lateque debacchandi occasionem præbuit ea pestis, nostris vero in nosipos & nostra viscera defæuendi fomitem subministravit; non tamen sine suspitione, quod illorum temporum pontifices, qui bella extinguere, discordias tollere debuissent, suscitarent ea potius atque nutrent. Quibus rebus quasi in præceptum est. Et nisi Deus optimus maximus lucernam illam de domo David inter necioni nunquam demandandam promississet, quid de nobis nunc esset, arbitrari facile potestis, patres amplissimi. Quare, cum nemo esset, qui languenti ecclesie opem ferret, recordatus Deus verbi sui, augustissimi illius tunc Romanorum & Hungariæ, nunc candidissimam animam, Sigismundi regis spiritum suscitauit. Qui tamquam prudentissimus Samson, & fortissimus virorum Gedeon, temporum magis quam commoditatis suæ habuit rationem. Sed quid tanto principe dignius? quid omnipotenti Deo gratius? quid, quod vniuersæ ecclesie ex usu magis esset, facere potuisset? Et cum dignitatis suæ ratio, & rerum necessitas ita exposceret, nulla eum itinerum laborumve difficultas dehortari, aut ab optimo vnquam proposito deducere valuit: ita ut non prius conqueuerit, quam tribus illis, qui de pontificatu contendebant, abdicatis deiectisque, huic sanctæ sedi legitimū pontificem, pacemque plusquam aurum desiderabilem dederit. Martinus quintus is fuit, vnicum mea sententia & præsentaneum tantis malis remedium, ante cuius ad Urbem aduentum, vniuersæ ecclesie pax restituta est. Qui euius tunc aliquamdiu: periclicati sumus iterum. Rebus enim sic, ut diximus, foris compositis, & Martino vita functo, omnis belli moles in Eugenium recidit: qui post amissas nonnullas vrbes & oppida, post suscitatum in Vrbe

ANNO
CHRISTII
1522.

ANNO CHRISTI 1513.
 tumultum, fuga salutis suae consuluit. Superuenienteque Basileensis Concilii tempore, cum tollere illud frustra tentasset (quantus est censurae metus, quanta Concilii auctoritas) Bononiam primo id transtulit, Basileam deinde id ipsum approbavit: rursus Ferrariam, & demum Florentiam conuocauit. Basileensis tamen conuentus patres, contra sanctissimae Nicaenae Synodi decreta, praeter Romani pontificis sententiam & auctoritatem, Concilium licet acephali conuocantes & prosequentes, ut hoc quoque ceteris illius congregationis malis annuerauerim, abdicato Eugenio, Amedeum Sabaudiae ducem suscipere. Quod tametsi temere factum, ecclesiae tamen plurimum obfuit. Nam & tripliciter scissa tunc est, & longo post tempore ad veram unitatem reduci vix potuit, renascentibus semper aliis & aliis nouis ac grauissimis bellis, quae tanti boni effectum impediabant, Eugenio tunc & Nicolao postea Italiam frustra placare conantibus. Efecit tamen id demum Nicolaus, ubi Amedeus, de quo dixi, pontificatu seipsum abdicauit, summa Christianorum omnium laetitia & exultatione. Sed interrupit tantum gaudium Constantinopolis & Perae expugnatio, in qua Constantinopolitanus imperator obtruncatus est, & quod reliquum nobis erat orientalis roboris ac splendoris, amisimus, amissis antea dudum Hierosolymis, Antiochia & Alexandria, tribus ecclesiae catholicae munitissimis arcibus. Adnitente deinde Callisti tertii pontificis legato, compluribusque cruce signatis, Taurunum Hungari defenderunt, multis hostium trucidatis, & capta etiam ingenti praeda, quam nostris paulo post dissensionibus & socordia cum omni usura rependimus, amisso Trapezuntis imperio cum tota Pontica regione, & Bosniae regno cum bona Illyrici parte. Recuperasset haec omnia Pius secundus, prudentia & caritate in Christianos nulli praedecessorum pontificum postponendus, si, dum in conuentu Mantuae celebrato haec meditatur, omnis fere Italia intestinis odiis & bellis caruisset: sed tota omnino recuperationis spes intempestiua tanti pontificis morte sublata fuit. Et ita, nostra causa, tantum bonum nostris, ut diximus, malis impeditum hucusque saepius extitit, serpente magis in dies, & Christianam ditio-

nem occupante vicino iam & potentissimo hoste. Ad nostros redeo, qui diuina ira perciti, post amissam Eubœam & magnam Græciæ atque Epiri partem, maiora bella parare, maiora odii & discordiarum domi militiaeque semina iacere, accedente ad hoc Bohemorum regis perfidi, & in apertam iam hæresim prolabentis, scelerataque & vrbi vicina opinione. Quæ demum omnia, aut maiori ex parte, Pauli secundi sapientissimi pontificis suafu & prudentia sublata sunt. Carptim hæc attigi, patres, vt quæ supra meos annos accidere, reminiscimini: quæ vero mea ætate gesta sunt, neminem ex vobis esse arbitror, qui non, sicut ego & melius me, omnino norit. Quis est enim, ad quem illius nunquam satis deploratæ cladis, quam ante hos viginti annos in Illyrico accepimus, fama non peruenerit? Quis est, qui pulcerrimas & ditissimas orientis atque Epiri ciuitates, ex corde & oculis Christianorum a Turcis nuper erutas, non deplorauerit? Omitto combustas naues, amissas triremes, desideratum sapius nostri nominis robur. Quis est præterea, qui Iadrensem agrum quinquies eodem anno Turcarum rabie vastatum, & ferro ac flammis desolatam nesciat? Scardona celeberrimi olim conuentus ciuitas, oppugnata sapius hoc etiam anno, & quod nuperrime vidimus, amissis prope eam quatuor oppidis, ipsa Dei magis quam hominum præsidio defensa est. At in ecclesia Modrusiensi, cui ego, licet indignus, nunc præsum, continuas excursions fieri, villas incensas, castra expugnata, & intra hos duos menses duo vi capta & diruta, abductaque esse, proh dolor, plus quam duo millia Christianorum, quis est qui non audierit iam, ingemuerit iam, nisi nos hic in vrbe, qui conuiuemus, obaudimus, dissimulamus? Prætereo reliquam Adriatici maris oram, Dalmatiamque omnem, quæ & assiduis incurfionibus vel eo maxime infestatur, quod quidquid in ea equitum aut peditum roboris erat, ad Italicos tumultus euocatum est; nisi tamen assiduis Venetorum vigiliis & validissima semper classe defenderemini: tum etiam nisi bellicosi essent Dalmatæ, rupto iam diu eo obice, refractis illis claustris repagulisque, Turcas in Italia coram vidissetis. Quid de Hungaris dicam, quibus tantus inest pro Christi nomi-

ANNO
CHRISTI
1591.

ANNO
CHRISTI
1553.

ne pugnandi feruor, vt quantumuis pauci cum magno Turcarum numero congregari non vereantur? Quid de Polonis, quorum ita spectata est in vniuersos Christi hostes strenuitas, vt ab armis in Turcas, Tartaros, Russos, Valacchos & alios eiusmodi barbaros exercendis nunquam respirent? Horum praesidio & quibusdam quasi propugnaculis si careretis, experiremini profecto, quid Turcarum rabies, quid immanitas esset. Experiremini certe, quantum sagittis valeant hostes hi de quibus diximus. Videretis procul dubio & sentiretis, quam longe volent, quam acute perforent, & quam auide Christianum sanguinem sitiant, qui equinum bibunt. Illud certe satis constat, profligatos saepius a decem annis Hungarorum exercitus, & intra hos sex menses quinque fortissima eorum castra a Turcis in Illyrico esse expugnata, & quod illis commune est, vna cum incolis absumpta. O ferrea Christianorum pectora, o immites Christianos, qui haec non videant, non audiant, non credant! Vnius olim Catonis sententia, & Africanæ ficus pro concione ostensæ, senatum populumque Romanum ad delendam Carthaginem impulit: nos amissa saepius Asia, Africa, & magna iam Europæ portio, continuæque Christianorum cædes & lacrymæ nil mouent? nos vicinior, potentior, crudelior hostis nihil deterret? Sunt hic complures ex nostris, qui post amissas paulo ante vxores cum liberis & fortunis omnibus ad me miseri confugerunt, consilium & auxilium implorantes. Possẽm ego quoque vobis hodie, patres, hoc eodem in loco recentia & sanguinolenta adhuc istorum vulnera ostendere. Sed quousque iam patiemini tam vicinum hostem? Quamdiu eum, vt clauos in oculis & lanceas in lateribus, feretis? An expectatis, dum parata & deducta iam ingens classis Rhodum occupet, aut Italiam depopuletur? Vereor profecto, vereor, & futurum certo certius credite, patres, ne breui apud vos coeant, nisi prouideatur; qui cum quibus diximus, iam pransi sunt. Multa reticeo, quæ quoniam nostra ætas vidit & passa, ne alta vulnera recrudescant, non recensere satius existimo. Vnum hoc certe nullo pacto prætermittere possum, longe feliciores illos Italis ceterisque Christiani orbis nationibus existimandos, qui pro fide

contra infideles perfidosque pugnant, pro sanctissima religione contra sceleratissimam sectam sanguinem fundunt, pro Deo optimo maximo contra turpissimum Mahometum corpora telis obiciunt, mortem oppetunt. Isti contra, quid pro paucorum potentia, pro priuatis odiis, pro simulatibus fecerint, dicat Brixia, exponat Rauenna, referat Etruria, edisserat calamitates suas cisalpina Gallia, Gallia item transalpina, Flaminia, Liguria. Citetur Liris testis victoriae, inspiciantur urbana sepulcra, recenseatur Hispania, interrogetur Britannia. Quid dicam magis? Perlustretur Europa: audiemus profecto sanguinem clamantem de terra & voces occisorum dicentium: *Vindica Domine, vindica Domine, vindica Domine sanguinem nostrum qui effusus est.* Et quod detestabile omnino dixerim, parum est, Italicum cruorem Italica manu fundi, nisi exteris etiam gentibus hauriendus praebeatur. Possem ad haec de perniciosissima illa Hydrunti inuasionem, deque continuis nostri nominis hostium per Tyrrhenum mare excursionibus, ni temporis angustia concluderem, multa dicere. Sed dicemus de his omnibus latius, cum pacatis Italiae rebus (hanc enim omnium, quae nunc vigent, bellorum arcem esse iudico) sanctissimae expeditionis tempus aduenerit. Nunc vero, quod reliquum iam est, ut commodius a me dici & fieri a vobis postmodum possit, operae precium existimaui, si de ecclesia catholica aliquid, quantum tamen temporis breuitate dabitur, in medium adduxero. Illud enim necessarium in primis semper fore duxi, ut fidei nostrae caput, Romana scilicet ecclesia, componatur ante omnia, instauretur, reformetur. Nam sicut grauissimus est morbus, qui a capite diffunditur; ita optima est valetudo, quae ab optimo capite, tamquam a saluberrimo fonte, inter cetera membra defluit & corruatur. Vidimus iam, quae maiorum nostrorum, quae nostra aetate acciderint. Et haec ferme omnia, aut maiorem eorum partem, nostra causa, nostris, ut diximus, malis perpessi sumus. Tædet vero, pigetque, fidem, pietatem, religionem nostris temporibus ita tepuisse, & pene dixerim, contabuisse videri, ut vix earum vlla vestigia sint reliqua. Et in nobis quo tempore ecclesia ab haereticorum persecutionibus vacua, summa pace & libertate fruitur, tantopere fidem

Apo. 6.

ANNO
CERUZI
1711.

ANNO
CHRISTI
1513.

ac feruorem maiorum nostrorum animis insitum refrixif-
se, vt cum Ieremia vere dicere possimus: *Egressus est a filia* Thren. 1.

Sion omnis decor eius, innocentiae scilicet & castitatis: princi-

pes eius facti sunt vt arietes, hostes ingressi sunt sanctuaria eius.

Ecclesias polluerunt virgines eius, & iuuenes in captiui-

tatem abierunt. Sacerdotes & senes spreuerunt Deum.

Non est lex, non est mandatum, iudicia peruertuntur.

Hæccine est illa Ierusalem, ciuitas perfecti decoris, &

gaudium vniuersi orbis? Hæccine illa filia Sion, sponsa

Christi, quæ vna esse debet? Nostri vero, tamquam men-

dax illa femina quæ diuidi puerum petebat, diuiserunt

eam sæpius, disciderunt, dilaniauerunt. Hæccine est illa

filia Sion, soror Christi, quam maiores nostri commenda-

tam sibi pro viribus defenderunt, proprii sanguinis effu-

sione incorruptam conseruauerunt, ieiuniis, lacrymis, o-

rationibus auxerunt? Nos contra quibus artibus maio-

rem iam eius partem amiserimus, silentio inuoluam. Et

de minima ista quæ superat adhuc portione nihil di-

cam, patres. Ponam digitum super os meum: diiudicet

seipsum vnusquisque, & quæ afflictus animo & pro veri-

tate dixi, æquis auribus accipite, æquo animo ferte, &

communem omnium vtilitatem apertis, vt dicitur, ocu-

lis prospicite. Sed ne fleueris, filia Sion, quia ecce venit

leo de tribu Iuda, radix Dauid: ecce suscitauit tibi Deus

saluatorem, qui saluabit te de manibus vastantium, & po-

pulum Dei de manu persequentium liberabit. Te, Leo bea-

tissime, saluatorem expectauimus, te liberatorem ventu-

rum sperauimus. Ad te pro acceptis cladibus, pro perpe-

ram gestis gementes, pro malorum fine, & futuræ spe vi-

ctoriæ læti & hilares clamamus: *Impugna impugnantes nos.* Psal. 34.

Apprehende scutum & gladium, & exurge in adiutorium no-

strum. Conclude aduersus eos qui nos persequuntur, & ta-

bernaculum sponsæ tuæ, quod manus impiorum pollue-

runt, vindica, vt sicut Christianus populus te solum &

verum pontificem veneratur, ita & Christiani nominis

hostes te religiosissimum metuant, te potentissimum

contremiscant. Da hoc, pater beatissime, Iulii prædecef-

foris tui & parentis optimi sanctissimæ memoriæ, da per-

petuæ quieti, vt sicut latatur iam te successore, sicut gau-

det iam te indictum a se Concilium prosequi & celebra-

re.

re, ita & conceptam animo ecclesie vnionem, eiusque reformationem, & sanctissimam contra Turcas expeditionem te omni desiderio expetere, totis viribus complecti videat & lætetur. Vos vero, patres amplissimi (ingenue dicam quod sentio) nisi certus essem, maioribus iam auspiciis & felici ductu eius sponsi, quem Deus nuper ecclesie sue stabili fide iugauit, daturos sedulo operam, vt respublica nostra in his quibus constituti sumus periculis, vestra cura, vestro studio, vestra prudentia nihil detrimenti capiat, salua sit, liberetur: viderer profecto iam nunc videre domos nostras deserui, nos pro mancipiis duci, trahi, discerpi, & in nos, qualia saepe antea actis temporibus, contumeliarum omnium & scelerum fieri exempla. Vos ego omnes appello, patres, qui ædificati supra fundamentum apostolorum, sedetis super sedes duodecim iudicantes, illud pro viribus adnitimini, vt interiores & domesticæ primum discordiæ vastationesque tollantur. Et iuxta legislatoris nostri sententiam, portæ inferi, id est, inferiores mundi potestates, aduersus Romanam ecclesiam, quæ summa est & suprema, non præualeant. Quibus sublatis, tum demum cum apertis hostibus agendum censeo. Serpentem vero saeuissimi schismatis hydram caritatis igne & pastoralis officii adustione extinguite, exsiccate; ne quæ nunc parua est scintilla, maximum paulo post incendium suscitaret: vnaque sit sponsa Christi, vna amica eius, vna dilecta. Si quid præterea in hac vniuersi orbis specula, vel incontinentium licentia honestati detraxit, vel si temporum malignitas æquitatis ac iustitiæ, quæ humanarum diuinarumque rerum fundamentum est & conseruatricis, lumen offendit, huius sanctæ Synodi iudicio emendetur, quæ caritatis clypeo, potestatis mucrone, misericordiæque ac seueritatis libra bonos foueat, malos compescat, & maiorum more fortia confirmet, debilitata instauret, iniusta in æquitatis gyrum reducat, vt non quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi, quæsiuissè merito commendetur. Cumque restitutam sibi integritatis sue speciem ac decorem sancta Romana ecclesia viderit, & filiis suis ipsa gloriatur, & nos tantæ parentis gloria indigni minime comprobemur. Pacem vero non cum hostibus, prout hæcenus factum est, sed cum nostris

Math. 16.

ANNO
CHRISTI
1531.

ANNO
CHRISTI
1555

habeamus. Bellum illis & arma inferamus, cum his beneficiis certemus, & de recuperandis quæ nostra sunt, contendamus. Et cum ad amorem, qui rerum omnium causâ est, & ad pacem atque concordiam nati simus, pacem amplectamur, pacem amemus, pacem celebremus, vt rempublicam nostram Christianam in pristinam maiestatem restituere, eamque qualis esse debet, posteris nostris relinquere possimus. Illis præterea, qui seruitutis iugum apud sæuissimos Turcas iam diu sustinent, & redemptionis expectationem ferre vltius nequeunt, vel benigni alicuius fideris salutares igniculos ostendamus, ne quod multorum annorum patientia promeruisent, nostra id culpa vel negligentia amittere videantur. Illis denique, qui hostium ipsorum faucibus expositi ad quinquagesimum annum, iam abducuntur, diripiuntur, vulnerantur, cædi demum assidua & excidio patent, & quorum quasi deuotionis fiducia in vtramque aurem hucusque dormiuimus, erogemus aliquid, impartiamur aliquid, vt refecti aliquantulum viriliter agant, confidant & sint robusti, ne forte rupto eo obice, sublataque media belli mora, hostilitatis impetus (quod flexis genibus deprecemur) nos quoque in præceps trahat. Mundemus tamen prius domos nostras, interiores inquam, quæ non fumo, non puluere, sed malis cogitationibus sordidantur: exteriores quoque prudenter disponamus. Commodissime enim reipublicæ rector ac moderator efficitur, qui suorum prius extiterit. An forte arbitramini, patres amplissimi, eum ecclesiam Dei bene dispositurum, & diligentem fore de alieno, qui de suo negligens est, qui domum suam dispensare nescit? Et cum in societatem Iesu Christi vocati simus, ^{1. Cor. 1.} non sint in nobis contentiones, neque scissuræ, quarum consuetudinem ecclesia Dei habere non debet: sed vnanimis semper id ipsum omnes intendamus, quod construat & ædificet in Christo Iesu Domino nostro. Ita demum de- ^{1. Cor. 12.} formata reformabuntur, dubii sperabunt, nutantes confirmabuntur, fides exaltabitur, iustitia vigeat, pietas coletur, religio stabit, hostes propellentur. Aurea pax reuocabitur, dicemusque cum Isaia, & cantabimus: *Exulta* ^{Isa. 62.} *filia Sion, quia ecce Saluator tuus veniet tibi.* Dixi. ^{Zach. 9.}

Concil. Tom. 34.

N n ij